

РЕЦЕНЗІЯ

**кандидата юридичних наук, доцента
Свободи Євгенії Юрїївни на дисертацію**

Шнайдер Катерини Богданівни на тему «Використання спеціальних знань під час розслідування кримінальних правопорушень у сфері публічних закупівель» на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 «Право», представлену до захисту у разову спеціалізовану вчену раду Національної академії внутрішніх справ на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 «Право»

Ступінь актуальності обраної теми. Процес євроінтеграції України, повоєнне відновлення та необхідність забезпечення прозорості використання бюджетних коштів висувають жорсткі вимоги до системи публічних закупівель. Публічні закупівлі є одним із фундаментальних механізмів функціонування сучасної держави, що забезпечує реалізацію її соціально-економічної політики та ефективне використання бюджетних ресурсів. Система державних закупівель в Україні та її постійний розвиток є одним із напрямів реалізації управлінських функцій держави. Сфера публічних закупівель є одним із найважливіших секторів економіки, де зосереджуються значні фінансові ресурси держави та територіальних громад. Разом із тим, цей сектор залишається високо ризиковим з погляду вчинення кримінальних правопорушень, пов'язаних із розтратою майна, привласненням коштів, зловживанням службовим становищем, службовим підробленням та шахрайством.

Сучасні способи вчинення кримінальних правопорушень у сфері публічних закупівель стають дедалі складнішими та завуальованими. Злочинні схеми часто маскуються під легітимну фінансово-господарську діяльність, включають використання цифрових технологій (зокрема, маніпуляції в системі Prozorro), залучення фіктивних підприємств та створення штучної конкуренції.

Специфіка цих правопорушень полягає в тому, що їхні сліди відображаються у складній системі бухгалтерського, податкового обліку, тендерній документації, а також у цифровому середовищі. За таких умов традиційні слідчі (розшукові) дії часто виявляється недостатніми для встановлення об'єктивної істини. Вирішальне значення для ефективного досудового розслідування цієї категорії проваджень набуває використання спеціальних знань. Залучення судових експертів та спеціалістів (економістів, товаровзнавців, будівельно-технічних експертів, фахівців у сфері ІТ-технологій та аудиту) дозволяє: кваліфіковано проаналізувати тендерну документацію та виявити приховані порушення закону; встановити реальний розмір завданих державі матеріальних збитків; провести судово-економічні, будівельно-технічні (у разі закупівель робіт з реконструкції чи будівництва) та комп'ютерно-технічні експертизи на високому рівні.

Актуальність теми дисертаційного дослідження не викликає сумнівів і визначається зростанням кількості кримінальних правопорушень у сфері публічних закупівель, їх складною економіко-правовою природою, а також

високим рівнем латентності таких злочинів. В умовах цифровізації закупівельних процедур та ускладнення механізмів вчинення правопорушень особливого значення набуває ефективне використання спеціальних знань як інструменту доказування.

У контексті вказаних викликів розслідування кримінальних правопорушень у сфері публічних закупівель вимагає застосування комплексного підходу, що передбачає не лише використання традиційних слідчих методів, а й інтеграцію спеціальних знань із суміжних галузей – економіки, бухгалтерського обліку, аудиту, фінансів, тощо. Такий підхід є необхідним для правильної кваліфікації кримінальних правопорушень, всебічного виявлення та документування злочинних дій, а також формування надійної доказової бази, що відповідає вимогам кримінального процесуального законодавства. Водночас, практика показує, що недостатній рівень професійної підготовки слідчих та судових експертів у цій сфері, відсутність системного підходу до використання спеціальних знань суттєво ускладнюють розслідування, призводять до втрати важливих доказів і, відповідно, до зниження ефективності протидії економічній злочинності.

Разом із тим слід зазначити, що проблематика використання спеціальних знань не є новою для кримінального процесу, криміналістики, що підвищує вимоги до рівня наукової новизни та глибини авторського аналізу. Попри наявності певних теоретичних напрацювань на практиці правоохоронні органи постійно стикаються з процесуальними та тактичними проблемами. До них належать: несвоєчасність залучення спеціалістів, типові помилки під час формулювання питань для експертизи, недосконалість взаємодії слідчого з експертними установами в умовах воєнного стану, а також оцінка висновків експертів як доказів у суді.

Отже, розроблення теоретичних положень та науково обґрунтованих рекомендації щодо використання спеціальних знань під час розслідування кримінальних правопорушень у сфері публічних закупівель, яку представила нам здобувач Шнайдер Катерина Богданівна є нагальною потребою сучасної криміналістики й слідчої практики.

Оцінка наукового рівня дисертації і наукових публікацій здобувача.

Науковий рівень дисертаційного дослідження та опублікованих праць К.Б. Шнайдер відповідає встановленим вимогам до здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 «Право».

Дисертаційне дослідження виконане відповідно до Цілей сталого розвитку України на період до 2030 року, затвердженої Указом Президента України від 30 вересня 2019 року № 722/2019, Основних засадах (стратегії) державної екологічної політики України на період до 2030 року, затверджених Законом України від 28 лютого 2019 року № 2697-VIII, Стратегії національної безпеки України, затвердженої Указом Президента України від 14 вересня 2020 року № 392/2020. Робота відповідає Тематиці наукових досліджень і науково-технічних (експериментальних) розробок Міністерства внутрішніх справ України на 2025–2029 роки, затверджених наказом МВС України від 21 травня 2024 року № 326, й Пріоритетним напрямом наукових досліджень

Національної академії внутрішніх справ на 2021–2024 роки, (рішення Вченої ради від 21 грудня 2020 року, протокол № 23), 2025–2029 роки (рішення Вченої ради від 30 грудня 2024 р., протокол № 25).

Тему дисертації затверджено рішенням Вченої ради Національної академії внутрішніх справ від 25 жовтня 2022 року (протокол № 14), внесено до переліку тем дисертаційних досліджень з юридичних наук, розглянутих і схвалених координаційними бюро відділень Національної академії правових наук України (реєстр. № 1140, 2022 рік).

Результати дисертаційного дослідження опубліковано у фахових наукових виданнях України та апробовано на науково-практичних конференціях, а саме: шість – у періодичних виданнях, включених до переліку фахових видань категорії «Б», що затверджені МОН України з юридичних наук та шість – у збірниках тез доповідей, опублікованих за результатами участі в науково-практичних заходах. Публікації відповідають предмету дослідження, сприяють розв’язанню поставлених у дисертації завдань і мають високий ступінь прикладної значущості.

Новизна представлених теоретичних та/або експериментальних результатів проведених здобувачем досліджень.

Дисертація має загалом логічну структуру, характеризується системністю викладу матеріалу та послідовністю аргументації. Позитивно слід відзначити комплексний підхід до дослідження, що охоплює як теоретичні, так і прикладні аспекти використання спеціальних знань.

Авторкою здійснено аналіз: понятійного апарату категорії «спеціальні знання»; форм їх використання у кримінальному провадженні; суб’єктів відповідної діяльності; особливостей доказування у сфері публічних закупівель.

У роботі обґрунтовано низку нових положень, висновків і рекомендацій, зокрема:

- сформульовано авторське визначення спеціальних знань, що використовуються під час розслідування кримінальних правопорушень у сфері публічних закупівель, як інтегрованого комплексу теоретичних знань та практичних навичок, заснованих на фундаменті відповідної освіти та професійного досвіду, що охоплюють правові, фінансові, технологічні та управлінські аспекти, та забезпечують кваліфікацію для розробки, оцінки, виконання, аудиту та моніторингу тендерних процедур, ідентифікації та вирішення конфліктів і зловживань відповідно до чинного законодавства, етичних стандартів та кращих практик галузі, як єдиного інструментарію, що в сукупності забезпечує ефективне виявлення корупційних схем та попередження розкрадання публічних коштів, сприяючи ефективному використанню бюджетних ресурсів і зниженню корупційних ризиків;

- класифіковано документи, які досліджуються під час розслідування у сфері публічних закупівель, на групи залежно від їх походження (за сферою застосування: документи суб’єктів господарювання; документи державних установ, організацій, закладів в сфері державного управління та місцевого самоврядування; документи торгових процесів; документи організації

розслідування кримінальних правопорушень в економічній сфері; за типом документа: документи пов'язані з державною реєстрацією; документи, що стосуються діяльності замовників торгів; документи, які визначають статус та компетенції учасників торгів; документи бухгалтерського обліку та фінансової звітності; за функціональним призначенням: документи, що визначають організаційно-правовий статус підприємства, його вид господарської діяльності, фіксацію господарських операцій; документи, що відображають діяльність в контексті проведення торгів; документи, що містять інформацію про права та обов'язки учасників, вказують на їхній правовий статус у рамках торгів; документи, що відображають фінансовий стан, економічних операцій та результатів господарської діяльності, мають значення для розслідувань кримінальних правопорушень у сфері публічних закупівель), а також розроблено рекомендації щодо їх огляду, попереднього дослідження та вилучення;

- розроблено типовий алгоритм використання спеціальних знань (бухгалтерські, почеркознавчі, технічного дослідження документів та товарознавчі) під час розслідування кримінальних правопорушень у сфері публічних закупівель, який включає вибір моменту залучення суб'єктів цих знань до проведення окремих слідчих (розшукових) дій та призначення судових експертиз на різних етапах досудового розслідування, що забезпечує комплексний підхід до формування доказової бази.

- встановлено, що ефективність і результативність огляду документів, вилучених під час слідчих (розшукових) дій, значною мірою залежить від залучення спеціалістів, які володіють криміналістичними і спеціальними знаннями у сферах документознавства, економіки, фінансів, будівництва та інформаційних технологій. Участь залучених спеціалістів є необхідною для кваліфікованого аналізу зовнішніх ознак, реквізитів, змісту документів, виявлення слідів можливих фальсифікацій, а також оцінки їх доказового значення у кримінальному провадженні, пов'язаному з правопорушеннями у сфері публічних закупівель.

- окреслено специфіку документів, що підлягають огляду під час розслідування кримінальних правопорушень у сфері публічних закупівель, зокрема таких їх видів як бухгалтерські, казначейські, проектно-кошторисні матеріали та банківські виписки.

- визначено, що під час розслідування кримінальних правопорушень у сфері публічних закупівель спеціаліст виступає як інтегрований учасник слідчої групи, здатний надати допомогу в розпізнаванні документальних фальсифікацій, технічних засобів підроблення, прихованих місць зберігання речей і електронних носіїв, що можуть містити сліди протиправної діяльності.

- встановлено, що під час розслідування кримінальних правопорушень у сфері публічних закупівель доцільним є призначення комплексних судово-бухгалтерських і товарознавчих експертиз.

Авторкою заявлено низку положень, що характеризуються науковою новизною, зокрема: розмежування понять «використання» та «застосування» спеціальних знань; удосконалення класифікації форм їх використання;

визначення особливостей використання спеціальних знань у сфері публічних закупівель.

До концептуальних напрацювань, що заслуговують на увагу, що автором здійснено цілісну науково-практичну оцінку теоретичних засад, нормативно-правового регулювання та механізмів використання результатів судових експертиз під час розслідування кримінальних правопорушень у сфері публічних закупівель.

Позитивним є прагнення авторки до формування власного наукового підходу, однак у ряді випадків він потребує більш глибокого теоретичного обґрунтування.

Разом з тим, окремі структурні елементи роботи виглядають перевантаженими теоретичними узагальненнями, що не завжди супроводжуються достатньою кількістю практичних прикладів або емпіричних даних. Це дещо знижує прикладну цінність окремих положень дослідження.

У цілому дисертація є завершеною науковою працею, проте окремі її положення мають дискусійний характер, потребують додаткової конкретизації.

Таким чином, дисертація К.Б. Шнайдер виконана на належному науково-методичному рівні, містить низку теоретичних і практичних новацій, відповідає вимогам до дисертацій на здобуття ступеня доктора філософії, а її основні положення є логічно послідовними, аргументованими та такими, що мають вагоме практичне значення в умовах сучасної кримінологічної політики України.

Наукова обґрунтованість отриманих результатів, наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації. Обґрунтованість результатів дослідження, положень та висновків дисертаційної роботи К.Б. Шнайдер не викликають жодних зауважень. Вони логічно витікають із тексту дисертаційного дослідження та базуються на власних судженнях автора, зібраних матеріалах, їх аналізі та узагальненні.

Емпіричну базу дослідження охоплює результати вивчення та узагальнення 82 кримінальних проваджень, що пов'язані з правопорушеннями у сфері публічних закупівель за період 2021–2025 років; дані анкетного опитування 120 фахівців, залучених до кримінального провадження у справах про правопорушення у сфері публічних закупівель (ст. 190, 191, 358, 366 КК України), зокрема: 50 слідчих (у тому числі детективів НАБУ), 30 прокурорів, 20 судових експертів за наступними експертними спеціальностями: економічної, товарознавчої та почеркознавчої, 20 суддів (серед яких 5 суддів ВАКС). Опитування проведено у 2024 році в анонімному форматі із застосуванням Google Forms.

Рівень виконання поставленого наукового завдання, оволодіння здобувачем методологією наукової діяльності. Застосування належного методологічного підходу (комплекс загальнонаукових і спеціальних методів наукового пізнання) забезпечило наукову обґрунтованість, системність і достовірність отриманих результатів. Зокрема, у роботі використано такі

методи: загальнонаукові методи, такі як спостереження, порівняння, опис та класифікація, використовувалися для визначення та систематизації кримінально-правових категорій, що характеризують кримінальні правопорушення у сфері публічних закупівель, а також особливостей слідчої практики. Метод спостереження дозволив узагальнити емпіричні дані про використання спеціальних знань у розслідуванні, метод опису забезпечив систематичне фіксування видів експертиз та етапів слідчих (розшукових) дій, порівняння було застосовано для аналізу різних нормативних тлумачень і наукових визначень понять «спеціальні знання» і «кримінальні правопорушення у сфері публічних закупівель», а метод класифікації допоміг структурувати види експертних досліджень та критерії диференціації кримінальних правопорушень у сфері публічних закупівель; спеціальні методи включали історико-правовий, який дозволив висвітлити розвиток нормативно-правового регулювання публічних закупівель та практики використання спеціальних знань під час розслідувань. Завдяки цьому методу було досліджено еволюцію правових норм і змін у законодавстві, що впливають на кримінальне провадження у цій сфері. Догматичний метод полягав у детальному аналізі чинних нормативних актів, таких як КК України та Закон «Про публічні закупівлі», що сприяло уточненню ключових понять і формуванню обґрунтованих правових висновків. Формально-логічний і системно-структурний методи використовувалися для побудови логічних аргументів, перевірки внутрішньої узгодженості висновків і виявлення взаємозв'язків між поняттями. Соціологічний метод передбачав збір та аналіз інформації про практичне застосування спеціальних знань шляхом опитування фахівців, що дозволило виявити реальні проблеми, оцінити ефективність існуючих підходів і визначити напрямки удосконалення слідчої діяльності.

Застосування зазначених методів дозволило отримати науково обґрунтовані результати щодо застосування спеціальних знань під час розслідування кримінальних правопорушень у сфері публічних закупівель, а також розробити низку практично значущих рекомендацій щодо підвищення ефективності діяльності державних інституцій за таким напрямом.

Практичне значення отриманих результатів.

Практична цінність дисертаційного дослідження К. Б. Шнайдер визначається тим, що сформульовані положення, висновки та рекомендації можуть бути використані у:

практичній діяльності – під час проведення судових експертиз, експертних досліджень та залучення експертів і спеціалістів у слідчих (розшукових) діях, організації та проведенні оперативно-криміналістичних заходів із розслідування кримінальних правопорушень у сфері публічних закупівель (акт впровадження Департаменту Бюро економічної безпеки України від 17.12.2025, акт впровадження Державного науково-дослідного експертного-криміналістичного центру МВС України від 29.01.2026, акт впровадження Київського науково-дослідного інституту судових експертиз Міністерства юстиції України від 22.04.2026);

освітньому процесі – у системі професійної підготовки та підвищення кваліфікації слідчих, судових експертів, спеціалістів-криміналістів, а також під час викладання навчальних дисциплін «Криміналістика», «Судові експертизи в кримінальному провадженні», «Розслідування кримінальних правопорушень у сфері публічних закупівель» та підготовки навчально-методичних посібників, підручників і лекційних курсів (акти впровадження Національної академії внутрішніх справ від 18.03.2026, акт впровадження Хмельницького університету управління та права імені Леоніда Юзькова від 31.12.2025 №01639/25).

У цілому дисертація являє собою системне, цілісне та комплексне дослідження, в якому відповідно до обраної мети і завдань здійснено теоретичне узагальнення й запропоновано нове вирішення наукового завдання. Усі розділи роботи логічно поєднані й відбивають головну, на думку рецензента, національно-правову ідею, а саме застосування спеціальних знань під час розслідування кримінальних правопорушень у сфері публічних закупівель.

Представлена дисертаційна робота є завершеною науковою працею. Сформульовані у ній рекомендації та висновки становлять наукову й практичну цінність.

Оцінка змісту дисертації, її завершеності в цілому.

Дисертація Шнайдер К. Б., викладена українською мовою та має чітку структуру, що відповідає вимогам МОН України та Порядку присудження ступеня доктора філософії. Робота містить анотацію, вступ, три розділи, що мають дев'ять підрозділів, висновки, список використаних джерел (188 найменувань на 22 сторінках) і чотири додатки на 27 сторінках. Загальний обсяг дисертації становить 254 сторінки, з яких обсяг основного тексту – 187 сторінок

Анотація в стислій формі відображає основні тези дослідження, викладена українською та англійською мовами, доповнена переліком публікацій здобувача, у яких висвітлено основні результати дослідження.

У *вступі* обґрунтовано вибір теми дослідження, охарактеризовано ступінь наукової розробленості, зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами, визначено мету дослідження, окреслено поставлені завдання наукового пошуку, сформульовано об'єкт і предмет дослідження, описано використані методи пізнання, емпіричну базу, аргументовано наукову новизну отриманих результатів, зазначено про особистий внесок здобувача й інформацію щодо апробації матеріалів дисертації.

У Розділ 1. Теоретичні основи дослідження проблем використання спеціальних знань під час розслідування кримінальних правопорушень у сфері публічних закупівель (с. 29–79) авторкою проведено всебічний аналіз стану наукових розробок, здійснено глибокий аналіз принципів публічних закупівель та їх взаємозв'язку зі спеціальними знаннями; успішно систематизувала суб'єктів і форми залучення спеціальних знань, запропонувавши вдосконалену класифікацію.

У Розділі 1 авторка продемонструвала глибоке розуміння методології та сформулила міцний фундамент для подальших практичних розробок.

Розділ 2. Використання спеціальних знань при проведенні окремих слідчих (розшукових) дій (с. 83–130) є однією з найбільш сильних і практично значущих частин дисертації. Авторка детально розглядає особливості участі спеціаліста при проведенні огляду; допиту та обшуку у кримінальних провадженнях щодо правопорушень у сфері публічних закупівель.

Дисертантом здійснено глибоке поєднання криміналістичної тактики з галузевою специфікою публічних закупівель (аналіз тендерної документації, електронних систем, фінансових потоків).

Авторкою запропоновано рекомендації щодо виявлення, фіксації та вилучення доказів.

Розділ 3. Призначення та проведення окремих видів судових експертиз (с. 134–193).

Розділ присвячено найважливішій процесуальній формі використання спеціальних знань – проведення судових експертиз. Авторка всебічно аналізує особливості судово-почеркознавчої та технічної експертизи документів, судово-бухгалтерської та товарознавчої експертиз, а також питання оцінки та використання результатів експертних висновків.

У зазначеному розділі Шнайдер К.Б. проведено комплексне дослідження найбільш затребуваних видів експертиз; зроблено детальний розгляд типових об'єктів, питань, що ставляться перед судовими експертами, та механізмів оцінки їх висновків у суді.

Авторкою наведені практично значущі рекомендації щодо формулювання питань для судових експертів та інтеграції результатів експертиз у систему доказування.

Після кожного розділу й дисертації загалом сформульовано *висновки*, у яких вичерпно висвітлено зміст розглянутих питань. Висновки відповідають отриманим результатам, мають належну аргументацію, мають високий рівень достовірності.

Дискусійні положення дисертації та зауваження щодо її змісту.

Позитивно оцінюючи зміст дослідження, його актуальність та своєчасність, варто зазначити, що як і будь-яке наукове дослідження дисертаційного рівня, дана наукова розробка містить певні положення, які викликають зауваження та дискусійні питання, зокрема:

1. У підрозділі 1.3 запропоновано класифікацію форм використання спеціальних знань, що включає процесуальну, непроцесуальну та змішану форму. За позицією здобувачки, консультативно-довідкова діяльність може бути «залежно від наявності процесуального оформлення» або процесуальною, або непроцесуальною. Разом із тим у тексті (с. 73–74) самою авторкою визнано: «консультації, надані усно, не фіксуються у матеріалах кримінального провадження і тому не можуть використовуватися як доказ». Ця позиція суперечить логіці «змішаної» форми: якщо консультація без процесуального оформлення не є доказом, вона не може мати «змішаний» статус – вона є виключно непроцесуальною формою. Вивчення змісту

дисертації свідчить про необхідність більш чіткого визначення «змішаної» форми.

У зв'язку з цим постає наступне питання: «Яким саме процесуальним механізмом непроцесуальна консультація обізнаної особи трансформується у «змішану» форму і набуває доказового значення у кримінальному провадженні?

2. Авторка у п.6 висновків дисертаційного дослідження (с.201) зазначає, що «Охарактеризовано участь спеціаліста у проведенні обшуку як ключову умову забезпечення повноти, ефективності та процесуальної легітимності цієї слідчої (розшукової) дії у кримінальному провадженні, пов'язаному з правопорушеннями у сфері публічних закупівель. Встановлено, що така участь не обмежується суто технічною чи консультативною підтримкою, а набуває комплексного змісту, де спеціаліст забезпечує кваліфіковане виявлення та ідентифікацію доказів, фахове оцінювання складних фінансових документів, а також сприяє мінімізації ризиків втрати доказового матеріалу через недотримання вимог процесуального законодавства».

У зв'язку з цим доцільно уточнити, як саме спеціаліст забезпечує ідентифікацію доказів?

3. У роботі підсумовується висновок про те, що «нормативне регулювання судово-експертної діяльності потребує системного вдосконалення, зокрема щодо визначення спеціалізацій експертів, алгоритмізації процедур комплексного призначення судових експертиз у справах закупівельного характеру, уніфікації вимог до формулювання експертних питань та обґрунтування процесуального рішення про залучення спеціаліста певної галузі знань. Відсутність чітких критеріїв розмежування юрисдикційних повноважень між експертами різних спеціальностей (економістів, бухгалтерів, товаровзнавців, тощо) створює загрозу порушення принципу належності спеціальних знань, що може вплинути на легітимність висновку експерта, у тому числі в кримінальному провадженні, пов'язаному з правопорушеннями у сфері закупівель (с. 203). Але, на жаль, зазначені пропозиції мають загальний характер і не містять детального механізму реалізації. Саме тому, доцільним видається уточнення авторської позиції щодо механізму реалізації зазначених пропозицій.

4. Авторкою окреслено «Міжнародний досвід підтверджує, що забезпечення дотримання принципів державних закупівель найкраще реалізується через створення конкурентного ринку закупівель» (с. 48). Водночас у роботі недостатньо уваги приділено питанню міжнародного досвіду у досліджуваній сфері, що є важливим з огляду на євроінтеграційні процеси.

Висловлені зауваження та міркування стосуються лише окремих положень дисертації, мають дискусійний або рекомендаційний характер і не впливають на загальну позитивну оцінку та достатньо високий рівень виконаного дослідження.

Відсутність порушень академічної доброчесності. У ході вивчення як дисертаційного дослідження, так і наукових публікацій, фактів порушень

академічної доброчесності не виявлено. Дисертаційна робота Шнайдер Катерини Богданівни є оригінальною, самостійно виконаною науковою працею.

Висновок про відповідність дисертації встановленим вимогам

Дисертація Шнайдер Катерини Богданівни на тему «Використання спеціальних знань під час розслідування кримінальних правопорушень у сфері публічних закупівель», подана на здобуття ступеня доктора філософії, є комплексним, оригінальним науковим дослідженням.

Дисертаційне дослідження демонструє наукову новизну, що підтверджується авторськими теоретичними розробками та науково-практичними рекомендаціями, обґрунтованістю отриманих результатів, прикладним значенням для оптимізації правозастосовної практики.

Дисертаційне дослідження за своїм змістом відповідає спеціальності 081 «Право» та вимогам, встановленим у Порядку підготовки здобувачів вищої освіти (наукових установах), затвердженому постановою Кабінету Міністрів України від 23 серпня 2016 року № 261 (із змінами і доповненнями), наказу МОН України від 12 січня 2017 року № 40 «Про затвердження Вимог до оформлення дисертації» (зі змінами) та Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженому постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44, а її авторка – Шнайдер Катерина Богданівна – заслуговує на присудження ступеня доктора філософії з галузі знань 08 «Право» за спеціальністю 081 «Право».

Рецензент:

**Професор кафедри
криміналістичного забезпечення
та судових експертиз ННЕКІ
Національної академії внутрішніх справ,
кандидат юридичних наук, доцент**

Євгенія СВОБОДА